Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-פרייז
בעגיננט מיט דעם ערסטען דעס
מאָנאטס.

די רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ׳ 29
וואָהין מאן אויך די פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.

פיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.50 קר. ע. וו.
פירטעליעהר׳ 2 גולד.75 קר. ע. וו.

Nr. 126, פינפצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כה תשרי ה׳תרמ״ד. — Pest, den 29. Oktober 1883.

האָהע פאָליטיק.

אונזערע דעלעגאציאָנען מיססען וואָהל יעהרליך געגען 118 מילליאָנען — אויף איין פאאר מילליאָנען מעהר אָדער וועניגער קאָממט עס דא ניכט אן — בעווילליגען. דאס זינד וואָהל אונגעהייערע סוממען; דאפיר אבער בעקאָממען וויר יעדעס יאהר פאָן אונזערען געמיינזאמען מיניסטערן „האָהע פאָליטיק" צו האָרען. זאָ וויא יענעס קינד אללִיעהרליך אן דען סדר-אבענדען דיעזעלבען פיער פראגען שטעללט, אונד פאָן זיינעם פאטער אימטער דיעזעלבע אנטוואָרט איבער די עגיפטישע האָהע פאָליטיק צו האָרען בעקאָממט, זאָ ווערדען אין דען לעטצטערען יאהרען ביי דעם יעדעסמאליגען צוזאממענטרעטען דער דעלעגאציאָנען ביינאהע דיעזעלבען פראגען אן די געמיינזאמע רעגיערונג געריכטעט, אונד דיעזע ערטהיילט אימטער דיעזעלבע געוואָהנליכע אנטוואָרט. — מאן איזט אם ענדע זאָ קלוג וויא צופאָר, אבער מאן האט ווידער „האָהע פאָליטיק" געהאָרט, אונד מאן האט היעפיר נייערדינגס 118 מילליאָנען בעווילליגט.

אין דער פרייטאג-זיטצונג דער אונגארישען דעלעגאציאָן ערהאָב זיך דער דעלעגירטע דר׳ מאקס פאלק אונד זאגטע: „איך האבע אן אונזערען מיניסטער דעם אייסערן פיער פראגען צו ריכטען: נאכדעם בערלינער פערטראגע, דער נאך בעענדיגונג דעם רוסיש-טירקישען קריעגעס צווישען רוסלאנד אונד דער טירקייא געשלאָססען וואורדע, מיסטען די עהעמאליגען טירקישען אונד נונמעהריגען בולגארישען דאָנוי-פעסטונגען ניעדערגעריססען ווערדען; אונד נון זינד זייט דעם זעכס יאהרע פערשטריכען אונד די פעסטונגען שטעהען נאָך אימטער אונבעריהרט? — דאס איזט איינע פראגע. די צווייטע פראגע ווידער איזט: אָב דאס גוטע פערהעלטניס צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד איטאליען נאָך פאָרטבעשטעהע, נאכדעם בערייטס אין דען איטאליענישען צייטונגען די מיינונג פערברייטעט וואר, דאס איינע שפאננונג צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד איטאליען איינגעטרעטען? — דריטטענס פראגע איך: אָב דאס וואהר איזט, וואס אין דען דייטשען צייטונגען געשטאנדען, דאס עס אים פריהלינג צו איינער אונאייניגקייט אונד שפאננונג צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דייטשלאנד געקאָממען איזט, זאָ דאס אונזער בינדניס אין געפאהר געוועזען, אונד דאס מאן נור מיט שווערער מיהע אונזער בינדניס מיט דייטשלאנד אויף איינע יאהרע הינייס ווידער ערנייערן קאָננטע; אונד ענדליך פיערטענס: האטטען וויר אין לעטצטערער צייט אינטערעססאנטע געסטע אין וויען, נעמליך דען רומענישען קאָניג זאממט זיינעם מיניסטער-פרעזידענטען; דאנן וואר היער דער טירקישע אויסווערטיגע מיניסטער מוקטהאר פאשא: דיעזע זינד זיכערליך ניכט אים פערגניגען, זאָנדערן צו פאָליטישען צוועקקען היערהער געקאָממען. וואס האבען נון דיעזע היער אין וויען געמאכט?"

נאכדעם נון דר׳ מאקס פאלק דיעזע פיער פראגען זאָ בראַוו הערגעזאגט, ערהאָב זיך אונזער מיניסטער דעם אייסערן אונד אנטוואָרטעטע:

„וואס די ערסטע פראגע בעטריפפט, זאָ קאנן בולגאריען דאהער די פעסטונגען נאָך ניכט ניעדערייסען, וויל איהם היעצו די נאָטהיגען קאָסטען פעהלען; בולגאריען איזט יא דער טירקייא אויך נאָך איינען האָהען „טריבוט" (שטייער) שולדיג, וועלכען עס אים געלד-מאנגעל ניכט בעצאהלען קאנן.

בעציגליך דער צווייטען פראגע קאנן איך אויף דאס ענטשיעדענסטע ערקלערען, דאסס דאס צווישען אונס אונד איטאליען בעשטעהענדע פערהעלטניס אין יעדער ריכטונג איין צופריעדענשטעללענדעס איזט. פרייליך גיבט עס אין איטאליען אויך איינע עסטעררייך-פיינדליכע פארטייא, אבער דער איבערוויעגענדע טהייל דער איטאליענישען נאציאָן זיעהט איין, דאס דיעזעס צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד איטאליען בעשטעהענדע פריינדשאפטליכע פערהעלטניס זעהר ווינשענסווערטה איזט; דאס בינדניס צווישען אונס אונד איטאליען אונד דאס בינדניס צווישען אונס אונד דייטשלאנד זינד אויסדריקליך אויף די ערהאלטונג דעס פריעדענס געריכטעט.

הינזיכטליך דער דריטטען פראגע קאנן איך אויף דאס בעשטיממטעסטע ערקלערען, דאסס דאס גערעדע איבער די שפאננונג, די אין לעטצטערען יאהרען צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דייטשלאנד איינגעטרעטען, איין לעערעס אונד ליגענהאפטעס געשוועטץ וואר. זייטדעם איך די אייסערען אנגעלעגענהייטען לייטע, איזט דאס צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דייטשלאנד בעשטעהענדע איננינסטע פריינדשאפטס-פערהעלטניס ניע אויך נור פיר איינע איינציגע מינוטע געטריבט וואָרדען.

וואס נון ענדליך די בעזוכע דעס רומענישען קאָניגס אונד זיינעס מיניסטער-פרעזידענטען אונד דען בעזוך דעס טירקישען אויסווערטיגען מיניסטערס מוקטהאר פאשא אין וויען בעטריפפט, זאָ קאנן איך עבענפאללס פערזיכערן, דאס אלל דיעזע בעזוכע צו פריעדליכען צוועקקען וואָרען. עס איזט וואהר, דאס פאָר ניכט לאנגער צייט אונזער פערהעלטניס צו רומעניען געטריבט וואורדע. בעקאנטליך האט אויך איין רומענישער שטאאטסמאנן איינען טרינקשפרוך געגען אונזערע מאָנארכיע געהאלטען; אבער דער קאָניג קארל פאָן רומעניען האט ביי זיינעם בעזוכע אין וויען פאָר זיינער מאיעסטעט אונד אויך פאָר אונס, דער געמיינזאמען רעגיערונג, זיינען לעבהאפטען וואונש אויסגעדריקט, דאסס דאס פאָן איהם אונד פאָן אונס געוונשטע בעססערע פערהעלטניס יע עהער צו שטאנדע קאָממע! אונד אויך די רעזולטאטע דער בעשפרעכונגען מיט דעם רומענישען מיניסטער-פרעזידענטען וואָרען, דאס פאָן ביידען זייטען דער פעסטע ענטשלוס אויסגעשפראָכען וואורדע, צו יענעם פריינדשאפטליכען פערהעלטניססע צוריקצוקעהרען, וועלכעס צווישען אונס אונד רומעניען זייט אייניגען יאהרען בעשטאנדען האט. בעשטיממטע אבמאכונגען זינד וואָהל מיט רומעניען נאָך ניכט צו שטאנדע געקאָממען, אבער דאס פריעדליכע פערהעלטניס צווישען דיעזען ביידען שטאאטען בירגט דאפיר, דאס דער פריעדע אויך ווייטער צווישען איהנען דויערנד אויפרעכט ערהאלטען בלייבען ווירד. — וואס נון דען בעזוך דעס טירקישען אויסווערטיגען מיניסטערס מוקטהאר פאשא אין וויען בעטריפפט, זאָ זינד וועהרענד זיינער היעזיגען אנוועזענהייט בעדייטענדע פאָליטישע פראגען בעריהרט וואָרדען. וויר האטטען איך בין יעטצט אין פריינדשאפטליכעם פערהעלטניס מיט דער טירקייא, אונד דיעזעס איזט דורך דען בעזוך מוקטהאר פאשא׳ס נאָך וועזענטליך בעפעסטיגט וואָרדען."

אלס נון גראף קאלנאָקי מיט דיעזען זיינען אנטוואָרטען צו ענדע וואר, וואורדע ער פאָן אללען זייטען מיט איינעם בעגייסטערטען עליען-רופען בעגריסט. — אבער גראף קאלנאָקי וואר מיט זיינען אנטוואָרטען נאָך לאנגע ניכט פערטיג, דענן יעטצט ערהאָב זיך לודוויג טשערנאטאָני אונד זאגטע: „אין יענער רעדע, מיט וועלכער זיינע מאיעסטעט די הייריגע דעלעגאציאָן עראָפפנעט האט, וואורדע פאָם האָהען טהראָנע פערזיכערט, דאסס דאס פערהעלטניס אונזערער מאָנארכיע צו דען געזאממטען שטאאטען אייראָפא׳ס איין פאָללשטענדיג בעפריעדיגענדעס איזט. הייטע האט נון דער הערר מיניסטער אין זיינען אנטוואָרטען אונזערע פריעדליכען פערהעלטניססע צו מעהרערען שטאאטען אויך אויספיהרליך אויסאיינאנדער-געזעטצט. — אבער געראדע פאָן איינעם שטאאטע, דעססען פערהעלטניס צו אונס איך אם גרינדליכסטען קאננען מאכטע, איזט היער ניכט געשפראָכען וואָרדען — נעמליך פאָן רוסלאנד! דענן זאָ וויא די פערהעלטניססע שטעהען, קאנן דער פריעדע נור פאָן צוויי זייטען בעדראָהט זיין: איינערזייטס פאָן רוסלאנד, אנדערערזייטס פאָן פראנקרייך. — פראנקרייך איזט געגען דייטשלאנד נאָך אימטער זעהר אויפגעבראכט, נאָך הייטע ווירד יעדער אין פראנקרייך אלס פיינד דער פראנצאָזען בעטראכטעט, דער מיט דייטשלאנד אין גוטער פריינדשאפט לעבט. — דאָך איך וויל יעטצט נור פאָן רוסלאנד שפרעכען אונד דאראן ערינערן, דאס ביינאהע אין יעדעם פריהלינג אונד אין יעדעם הערבסטע די אָפפענטליכע מיינונג דורך נאכריכטען בעאונרוהיגט ווירד, דאס רוסלאנד אונגעהייער גראָסע קריעגס-ריסטונגען בעטרייבט אונד באלד לאָזשלאגען ווירד. איך מיינערזייטס ערשרעקע פאָר דיעזען נאכריכטען ניכט. דענן איך האלטע רוסלאנד זיר ניכט אין איינער זאָלכען לאגע בעפינדענד, דאס עס געגען צוויי זאָ מעכטיגע שטאאטען, וויא עס אונזערע מאָנארכיע אונד דייטשלאנד זינד, אָהנע געוויכטיגען גרונד איינען אנגריפף ריכטען קאָננטע. אבער אין דען קליינען אָריענטאלישען, זיד-סלאווישען שטאאטען ווערדען דיעזע קריעגס-נאכריכטען אויס רוסלאנד פאָרטוועהרענד צו אונרוהען בענוטצט; דענן אלל דיעזע זיד-סלאווישען שטאאטען שטרעבען יא, אונטער רוסלאנד צו קאָממען. — נון ערזובע איך אונזערען מיניסטער דעם אייסערן: ער מאגע געפעלליגסט זאָ פיעל זאגען, אלס איבער דאס פערהעלטניס צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד רוסלאנד אָהנע שעדיגונג אונזערער אינטערעססען געזאגט ווערדען קאנן."

אויף דיעזע פראגע אנטוואָרטעטע נון גראף קאלנאָקי פאָלגענדעס: „אללע וועלט קעננט דאס אללערהערצליכסטע פערהעלטניס צווישען אונזערעם אונד דעם רוסישען קאיזער. אבער אויך אונזערע ר ע ג י ע ר ו נ ג שטעהט מיט דער רוסישען אין איינעם געוואָהנליכען, מינדעסטענס ניכט פיינדליכען פערהעלטניססע. עס איזט וואָהל וואהר, דאס פיעלע רוסישע צייטונגען געגען אונס קריעגעריש זינד. אבער דיעזע העטצע געגען אונס ווירד עבען נור אין דען רוסישען צייטונגען בעטריעבען. איך מיינערזייטס טהיילע די אנזיכט דעס העררן טשערנאטאָני, דאס די איננערען צושטענדע רוסלאנדס ניכט זאָ גוט זייען, דאס רוסלאנד נאָך איינען קריעג אונטערנעהמען קאָננטע. — אונד דאנן וויים רוסלאנד נור צו גוט, דאס ווענן עס אונס אנגרייפט, זאָ שטעהען וויר איינעם זאָלכען אנגריפפע געגענאיבער ניכט א ל ל י י ן; דענן וויר האבען מיטפערבינדעטע! — עס איזט ניכט צו לייגנען, דאס אין רוסלאנד אויף מיליטערישעם געביעטע פיעל געארבייטעט ווירד; עס ווערדען דא גאר פיעלע נייע אונד שטארקע פעסטונגען ערריכטעט; אבער דאגעגען קאננען וויר ניכטס טהון, עבען זאָ וועניג,

אונד דער גראף מוסטע דאס דועלל אננעהמען. אם 15-טען אָקטאָבער האט דיא טרויאונג דער איללאָנא שאָסבערגער מיט דעם גראפען באטטהיאני אין דער קירכע שטאטטגעפונדען — אונד 8 טאגע דאראויף, אם 22-טען דיעזעס, קאם עס אין טעמעשוואר צווישען ראָזענבערג אונד באטטהיאני צום דועלל. ביים דריטטמאליגען שיעסען ווארדע באטטהיאני אין דער שלעפע געטראָפפען, זאָ דאס ער זאָפאָרט טאָדט צוזאממענשטירצטע. ראָזענבערג האט זיך בערייטס דעם געריכטע געשטעללט אונד מאן גלויבט, דאס דיא שטראפע קיינע זאָ האָהע זיין ווירד, דא ער דאָך מיט איללאָנא פערהייראטעט וואר אונד ער געוויססערמאססען נור דען ענטפיהרער זיינער פרויא געטאָדטעט האט. — דאס איזט דיא געשיכטע דעם טרויער-שפּיעלעס. וויר זינד קיינע פריינדע דער דועללע אונד בעדויערן עס איך, דאס דא איין מענש געטאָדטעט ווארדע, אבער יעדענפאללס זעהען דאָך אונזערע פיינדע, וויא אונרעכט זיא האבען, ווענן זיא אונס פייגע נעננען, דא איך איין יודע מוטה האט, פיר זיינע עהרע, זעלבסט איינעם גראפען געגענאיבער, איינצושטעהען. — דאס זאָנדערבארע אן דער גאנצען געשיכטע איזט נאָך, דאס איללאָנא שאָסבערגער איך נאָך אום דען טיטעל „פערוויטוועטע גראפין באטטהיאני" קאָממען ווירד, דענן גאר פיעלע אדוואָקאטען זינד דער מיינונג, דאס איהרע ערסטע עהע מיט ראָזענבערג איינע גילטיגע געוועזען, אונד דאס זאָמיט איהרע צווייטע עהע מיט באטטהיאני אונגילטיג איזט. נאָך יידישעם געזעטצע קאנן דר' ראָזענבערג גאר קיינע נייע עהע איינגעהען, ביז ער זיך ניכט פאָן איללאָנא שיידעט. זאָפיעל איזט בעקאננט, דאס דיעזער גרעפליכע שוויעגערזאָהן דען הערדן שאָסבערגער גראָסע סוממען קאָסטעט. ער מוסטע פיר איהן פיעלע שולדען צאהלען אונד האטטע אים גאנצען נור אכט טאגע דאס פערגניגען, איינען גרעפליכען שוויעגערזאָהן צו בעזיטצען, אונד דאביא ווירד יעטצט זיינע טאָכטער ניכט איינמאל איינע פערוויטוועטע גרעפין זיין. דאס זיא ראָזענבערג ניכט נעהמען ווירד, איזט זעלבסטפערשטענדליך, דא אין זאָלכעם פאללע איין צוזאממענלעבען זעהר אונשיקליך וועהרע. איללאָנא ווירדע יא דאנן געוויססערמאסען מיט דעם מאָרדער איהרעס גרעפליכען גאטטען לעבען.

*) (דיא ווערהאָוואי'געשיכטע.) ביא דעם אין דיעזער געשיכטע פאָרטגעזעטצטען פערהאָרע שטעללט זיך נאך אונד נאך דיא מיטשולד ווערהאָוואי'ס אן דער פעראונטרייאונג דער צו וואָהלטהעטיגען צוועקען געזאממעלטען געלדער העראויס. מאן האט איינע נירעדיהאזער דעפּעשע פאָן יוליאוס ווערהאָוואי אן זיינען ברודער לודוויג ווערהאָוואי פאָרגעפונדען, אין וועלכער עס הייסט: שיקע מיר זאָפאָרט 400 גולדען, אונד ווענן דוא זיא איך פאָם אלטארע נימממסט! — לודוויג האט זיינעם ברודער יוליאוס בריעפליך אנגעצייגט, דאס ער איהם נור טשאגני-געלדער געבען קאנן, דאָך יוליאוס האט דיעזע דעננאָך פיר זיך פערווענדעט. — איך פיר דען ארמען בלינדען פאטריאָטען ט א נ ט ש י ט ש אונד פיר דיא ארמע וויטווע דעם שוישפּיעלערס האלמי האט יוליאוס ווערהאָוואי אים „פיגגעטלענשעג" געלדער געזאממעלט אונד זיא גאר ניכט פערדעבנעט. איין געוויססער דר' דאלעשאלל האט דעם „פיגגעטלענשעג" 2 גול' פיר דיא טשאגני'ס געשיקט, אונד דא ער דיעזעלבען נירגענד פערצייכנעט פאנד, רעקלאמירטע ער דאזום צו וויעדערהאָלטענמאלען, ערהיעלט אבער קיינע אנטוואָרט. „פיגגעטלענשעג" ווירד וואהרשיינליך באלד קראכען געהען, וייל מאן איהם פאָן אללען זייטען דיא בלעטטער צוריקשיקט. זעלבסט דאס נירעדיהאזער קאסינא, וואָ דאָך ווערהאָוואי זאָ גראָס וואר, שיקטע דען „פיגגעטלענשעג" דעם ווערהאָוואי צוריק. — דער בוכדריקער דעם „פיגגעטלענשעג", נאמענס ווילקענס, איזט בערייטס קראכען געגאנגען. ער מוסטע נעמליך קאָנקורז אנזאגען. ווילקענס געשטעהט, דאס איהם ווערהאָוואי צור דעקונג דער בוכדריקער-קאָסטען טשאגני-געלדער געגעבען, אונד דאָך איזט איהם יוליאוס ווערהאָוואי נאָך יעטצט 7000 גולדען שולדיג! —

*) (דער פראָצעס וועגען דעם סינאגאָגען-בראנדעס.) דער געגען מעהרערע ניי-שטעטטינער יודען געפיהרטע פראָצעס וועגען אנשטיפטונג דעם סינאגאָגען-בראנדעס ענדעטע אם 22-טען אָקטאָבער נאכטס מיט דער פעראורטהיילונג דער אנגעקלאגטען. זיא ווארדען פעראורטהיילט, אינדעם איהנען דיא שולד צוערקאננט ווארדע, דאס זיא איהרע איינענע סינאגאָגע אין דען בראנד געשטעקט, אום פאָן דער פערזיכערונגס-געזעללשאפט, וואָ דיא סינאגאָגע אסעקורירט וואר, איינע גראָסע סוממע צו ערהאלטען אונד איינע נייע גראָסע סינאגאָגע בויען צו קאָננען. אויסערדעם שפּעקולירטען דיא יודען נאָך דאראויף, דאס זיא דאנן פיר איהרע אבגעבראננטע סינאגאָגע פאָן מילדטהעטיגען לייטען פיעל געלד זאממעלן ווערדען. זאָ מיינטע נעמליך דיא אנקלאגע-בעהאָרדע אונד זאָ אורטהיילטע איך דאס געשוואָרנען-געריכט. דער אלטע הידעמאנן ווארדע צו 3 מאָנאטען, דער יונגע הידעמאנן צו 6 מאָנאטען קערקער, וועהרענד הערמאנן לעסהיים צו 4 יאהרען צוכטהויז אונד דעססען זאָהן צור איבערווייזונג אן איינע בעססערונגס-אנשטאלט פעראורטהיילט ווארדען. דער טעמפּעל-דיענער איזט פרייגעשפּראָכען וואָרדען. — וויא וויר בערייטס אין פאָריגעם בלאטטע אויסאיינאנדער געזעטצט, וואר דיעזע אונבעגרינדעטע אנקלאגע געגען יודען איינע רעכט אנטי-סעמיטישע, אונד דיא געשוואָרנען, וועלכע דיא אנגעקלאגטען פעראורטהיילטען, זינד עבענפאללס אנטי-סעמיטען! — דאס גאנצע עראיננערט אן דען נירעדיהאזער פראָצעס. איך היער שטיטצטע זיך דיא אנקלאגע אויף דיא אויסזאגע פאָן שילקינדערן, וועלכע דורך דיא שילפענסטער געזעהען האבען וואָללטען, דאס דיא יודען זעלבער דיא סינאגאָגע אין בראנד געשטעקט. אונד טראָטצדעם עס זיך העראויסשטעללטע, דאס דיא קינדער, ווענן זיא זיך איך אויף דיא זעססעל געשטעללט, דורך דיא שולפענסטער ניכטס העטטען זעהען קאָננען, ווארדען דיא יודען דאָך פעראורטהיילט. דא וואר שאָן דער נירעדיהאזער געריכטסהאָף גערעכטער, דער דיא אונשולדיג אנגעקלאגטען יודען ענדליך דאָך פריי-געשפּראָכען. דאס איזט עבען דער אונטערשיעד צווישען דעם אָרדענטליכען געריכטע אונד דעם געשוואָרנען-געריכטע. דאס אָרדענטליכע געריכט אורטהיילט נאך דעם געזעטצע, וועהרענד דיא געשוואָרענען, וועלכע מייסטענס אויס שפּיעסבירגערן בעשטעהען, נאך איהרער געזיננונג אורטהיילען. פאָן דען דייטשען אנטי-סעמיטישען שפּיעסבירגערן וואר איך קיין אנדערעס אורטהייל צו ערוואַרטען. אינדעססען דירפטע דיא צווייטע אינשטאנץ האָפפענטליך איין פרייזשפּרעכענדעס אורטהייל פעללען. אינצווישען האבען דיא אנטי-סעמיטען אין דייטשלאנד נייען שטאָפף צור יודענהעטצע בעקאָממען, אינדעם זיא זאגען: דיא יודען מאכען שאָן מיט איהרער איינענען סינאגאָגע שפּעקולאציאָנען, אום דיא אסעקוראציאָן צו בעטריגען. איינע בערלינער דעפּעשע פאָם 25-טען אָקטאָבער מעלדעט: אין ניי-שטעטטין זינד אויס אנלאס דעם סינאגאָגען-פראָצעססעס אונרוהען אויסגעבראָכען. דער יודען-פיינדליכע דייטשע האָף-פרעדיגער שטאָקער בעאבזיכטיגטע הייטע אין ניי-שטעטטין געגען דיא יודען צו פרעדיגען אונד היערויף איינע יודענפיינדליכע פערזאממלונג אבצוהאלטען, וואס אבער זייטענס דער בעהאָרדע פערהינדערט ווארדע.

*) (מוס איין כריסט פאַר איינעם יידישען ריכטער שוואָרען?) וויר האבען זיינערצייט מיטגעטהיילט, דאס דער כריסטליכע עססעגער קויפמאנן באַרטאלאָמייטש אין איינער פראָצעס-אנגעלעגענהייט פאָר דעם דאָרטיגען יידישען ריכטער דען איהם צוגעשפּראָכענען אייד ניכט אבלעגען וואָללטע, אינדעם ער זאגטע: עס זייא געגען דאס געוויססען איינעם כריסטען, פאָר איינעם יידישען ריכטער צו שוואָרען. — דיא זאכע קאם נון פאָר דיא סעפּטעמוויראל-טאפעל, אונד זיא ענטשיעד, דאס דער אייד אָהנע ריקזיכט אויף דיא קאָנפעססיאָן דעם ריכטערס אבצולעגען זייא! אלזאָ אויך פאָר דעם יידישען ריכטער מוס דער כריסט איינען שוואור אבלעגען.

נאכטראג.

געסטערן ווארדען דיא דעלעגאציאָנען פאָן אונזערעם קעניג עמפּפאנגען, אונד אויף דיא אנשפּראכע דער פּרעזידענטען אנטוואָרטעטע דער קעניג וויא פאָלגט: דיא בעציעהונגען דער מאָנארכיע צו דען אויסווערטיגען מעכטען בלייבען איך ווייטערהין דיא פריעדליכסטען. דיא פאָלקער איראָפּא'ס בעדירפען דעם פריעדענס, אונד דיא איראָפּעאישען מעכטע זינד איך בעמיהט, דען פאָלקערן דיא זעגנונגען דעם פריעדענס צו ערהאלטען. אין באָסניען אונד אין דער הערצעגאָווינא איזט נון אללעס אין שאָנסטער רוהע אונד אָרדנונג, אונד מיינע רעגיערונג איזט דאהער אין דער לאגע, פיר דאס נעכסטע יאהר איינע פערמינדערונג דער ארמעע אין יענען לענדערן אונד דאמיט איך איינע העראבמינדערונג דער קאָסטען אין אויסזיכט צו שטעללען. —

דאס זינד אלזאָ אויפריכטיגע פריעדענס-וואָרטע, דיא אויס דעם מונדע זיינער מאיעסטעט קאָממען.

דיא דעלעגאציאָנען זאָללטען זיך נון נאך דיעזען פריעדענסוואָרטען דעם קאיזער-קאָניגס ריכטען אונד ניכט צו פיעל פיר דיא געמיינזאמען אויסגאבען בעוויללינגען. דיא איינענטליכען זעגנונגען דעם פריעדענס בעשטעהען יא דאָך הויפּטזעכליך נור דארין, דאס דיא ארמעען אונד דערען אונגעהייערע קאָסטען פערמינדערט ווערדען, אונד דאס פיעלע דער זאָלדאטען נאך הויזע צור פריעדליכען אונד ניטצליכען ארבייטען צוריקקעהרען קאָננען. — זאָלאנגע אבער דיעס ניכט געשיעהט, האבען וויר איינען בעוואפפנעטען פריעדען – אונד דער ברינגט קיינען זעגען!

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטער וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך 20000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייצען טהייס. 200 מעטצר' 78.5 קילאָ 10,05 גול. 100 מעטערצ' 78.2 קילאָ 10.— גולד. 200 מעטרצ' 78,5 קילאָ 9,95 גול. — 2900 מעטרצ' 78,1 קילאָ 10,15 גול. 100 מעטרצ, 78,0 קילאָ 10,05 גולדען. 600 מעטערצ' 78. ק' 10.— גולד' 100 מעטער-צענ' 77,3 קילאָגראמם 9.90 גולדען. 100 מעטערצ' 75. קילא' 9,75 גולד. — 100 מעטרצ' 77,7 קילאָ 9,80 גולדען, — 100 מעטערצ' 77,5 קילאָ 10. גולדען. — פעסטער-באָדען 500 מעטערצ' 79,5 קילאָ 10,10 גולד. 100 מעטרצ' 79. ק' 9,85 גול, 100 מעטרצ' 77.5 ק' 9,85 גול. 100 מעטער-צענטנער 77,3 קילא' 9.95 גולדען. — — וויסעלבורגער (נייא) 100 מעטערצ' 78.5 קילאָ 10.— גולד. באנאטער 200 מעטערצ. 76. קילאָ 9,95 גולדען. — אָבערטהייס 200 מעטערצ. 78 קילאָ 9.90 גולדען. — באטשקער 600 מעטערצ' 75,5 קילאָ 9,80 גולד. — וואלאכישער: 1000 מעטערצ' 76,9 קילאָ 9.10 גולד. — (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

קאָרן (נייא) 7.40—7 80 גולד.
קוקורוץ 6,15—6,30 גולד.
האפער (נייא) 6,35—6,90 גולד.

פעטטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דער אם 25-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע ווארדען 2726 שטיק גראָס- אונד 1555 קליינפיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן ווארדען פערקויפט: 41 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 77—125 גולדען — 1470 אָכסען דאס פאאר פאָן 200—280 גולד. 700 קיהע, דאס פאאר פאָן 70—220 גול. 169 מעלקקיהע דאס שטיק פאָן 90—130 גול. 346 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 135—180 גולד., 247 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 10—26 גול. שטיק 1281 שאאפע דאס פאאר פאָן 8. — 22. גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פליש —.53—.59 גולד. — קוה-פלייש 51—54 גולד. קאלב-פלייש 75—85 גולד. — אונד ביפפעל-פלייש 48—51 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 21. אָקטאָבער 1883.
ברינן 41 30 31 11 5

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS. Budapest, 1883. — Druck, .v M. Burian Waitznerboulevard.

ריכטעטע דאהער אן ראָזענבערג דיא פראגע: „זינד זיא פערהייראטעט?" — אבער אויך דיעזער פראגע גינג ראָזענבערג געשיקט אויס דעם וועגע, אינדעם ער קורץ אנטוואָרטעטע: „איך בין פערהייראטעט, אבער ניכט נאך אונזערען לאנדעסגעזעטצען!" — מאן ערזיעהט אויס אלל דעם, דאס ראָזענבערג ניכט צו זיינער פערטהיידיגונג זאגען וואָללטע: „יא, איך בין פערהייראטעט, אונד איך האבע עבען דעסהאלב מיט גראף באָטטהיאני דועללירט, וויל ער מיינע פרויא מיר פערפיהרט!" — ער זאגטע פיעלמעהר: „איך בין וואָהל פערהייראטעט, אללײן דיעזע הייראטה וואר נאך דען לאנדעסגעזעטצען ניכט גילטיג!" — ער האט הידורך טהיילוויזע דיא עהרע דער איללאָנא שאָסבערגער גערעטטעט, דאס זיא נעמליך זיך ניכט פאָן צ ו ו י י א מענערן טרויען ליעס, נאכדעם דיא ערסטע טרויאונג אונגעזעטצליך וואר. אללײן זיך זעלבער האט ער דיא זאכע זעהר ערשווערט, דא ער, ווענן זיינע טרויאונג מיט איללאָנא ווירקליך אונגילטיג וואר, קיינען וואהרען גרונד צום דועללע מיט באָטטהיאני האטטע. דאס גאנצע פערהאלטען דר׳ ראָזענבערגס מאכט דען איינדרוק, אלס ווירדע ער נאך אימטער דיא האָפפנונג ניכט אויפגעגעבען האבען, מיט איללאָנא שאָסבערגער נאך אבבימונג זיינער שטראפע צוזאממענצולעבען, דא ער זאָנסט דאך ניכט זיינע איינענע לאגע ערשווערען ווירדע, אום נור דיא עהרע איללאָנא׳ס מינדעסטענס טהיילוויזע צו רעטטען. — מערקווירדיג וואר דיא איינגאבע דעס פאטערס דעס געטאָדטעטען יונגען באָטטהיאני אן דען אונטערזוכונגס-ריכטער. אין דיעזער היסט עס אונטער אנדערם: דיא דועלל-בעדינגונגען צווישען מיינעם זאָהנע אונד ראָזענבערג לויטעטען דאהין, דאס זאָלאנגע געשאָססען ווערדע, ביז איינער דער ביידען פערוואונדעט ווערדע; זאָבאלד דיעס יעדאָך דער פאלל, זאָ מיססע דער צוויי-קאמפף איינגעשטעללט ווערדען. ביים צווייטען שוס ערהיעלט ראָזענבערג ווירקליך איינע פערוואונדונג; דאס דועלל העטטע נון איינגעשטעללט ווערדען מיססען; אללײן ראָזענבערג וואר געוויססענלאָז גענוג, דיעזע פערוואונדונג צו פערשווייגען, אום דאס דועלל פאָרטזעטצען אונד מיינען זאָהן טאָדטען צו קאָננען. ראָזענבערג, דער נון געגען דיא בעדינגונגען דעס דועללס פערשטאָסען האט, מוס דאהער ניכט וועגען „פערגעהען דעס דועללס", זאָנדערן וועגען „געמיינען מאָרדעס" אין אנקלאגע-שטאנד פערזעטצט ווערדען!" — דיעזע איינגאבע ענטהיעלט ווירקליך איינע שווערע אנקלאגע געגען ראָזענבערג; אללײן מאן ליעס זיינען קאָרפער אונטערזוכען אונד דא פאנד זיך קיינע שפור איינער פערוואונדונג. דיא איינגאבע דעס אלטען גראפען באָטטהיאני ערוויעז זיך זאָמיט אלס אונבעגרינדעט. דער אונטערזוכונגס-ריכטער ערקלערטע נון: דאס ראָזענבערג אויף פרייעם פוס צו בעלאססען זייא, דא געגען איהן בלאָס איין „פערגעהען דעם דועללס" פאָרליעגע. — מאן האָפפט אללגעמיין, דאס נאכדעם דיא ריכטער דיא אורזאכען דיעזעס אונגליקליכען דועללס, טראָטצדעם ראָזענבערג דיעזע פערשוויעג, ענדליך דאך גענויא קעננען, דאס געריכטליכע אורטהייל געגען ראָזענבערג מאָגליכסט מילדע אויספאללען דירפטע.

— מערקווירדיג זינד דיא צענקערייען אין דען צייטונגען דאריבער: אָב איללאָנא דאס רעכט האבע, דען טיטעל „פערוויטטוועטע גרעפין באָטטהיאני" צו טראגען, נאכדעם זיא יא דאך שאָן פריהער דיא פרויא ראָזענבערגס וואר! דיא אדוואָקאטען-צייטונג: „מאדיאר אידיווערי קאָזלאָני" שפריכט זיך היערבער וויא פאָלגט אויס: „עס איזט ריכטיג, דאס אין אונגארן איינע עהע, דיא בלאָס נאך יידישעם ריטוס געשלאָססען ווארדע, אָהנע בעאבטונג דער שטאאטסליכען פאָרשריפטען, געזעטצליך ניכט אנערקאננט ווירד. אללײן טראָטצדעם אונד אללדעם ווירד איינע זאָלכע עהע אלס צו רעכט בעשטעהענד בעטראכטעט, ביז זיא דורך איינען ריכטערליכען שפרוך אלס ניכטיג אונד נולל ערקלערט ווירד! נון איזט יא ביז היינטע איבער דיא עהע-שליעסונג צווישען ראָזענבערג אונד איללאָנא שאָסבערגער אין זאָלכער ריכטערליכע שפרוך נאך ניכט געפאללט. איללאָנא איזט אלזא היינטע נאך דיא פרויא ראָזענבערגס, אָבגלייך דיא עהע-שליעסונג געזעטצליך נ י כ ט אנערקאננט ווירד. זיא קאנן דאהער אונמאָגליך דאס רעכט בעאנשפרוכען, דען טיטעל „פערוויטטוועטע גרעפין באָטטהיאני" צו פיהרען!" (וויר מאכטען נון פראגען: וויא עס דענן זיין ווירד, ווענן דאס געריכט יעטצט נאכטרעגליך דיא עהע צווישען ראָזענבערג אונד איללאָנא אלס אונגילטיג ערקלערט! האט דיעזעס אורטהייל איינע ריקווירקענדע קראַפט? קאנן דיא קירכליכע טרויאונג צווישען איללאָנא אונד דעם גראפען באָטטהיאני אלס געזעטצליך בעטראכטעט ווערדען, נאכדעם אים איינגעבליקע דיעזער טרויאונג דיא עהע-שליעסונג צווישען איללאָנא אונד ראָזענבערג נאך ניכט דורך איינען ריכטערליכען שפרוך אויפגעהאָבען ווארדע? אונזערע חכמי התלמוד האבען וואָהל וועגען „תקנת עגונות" אויך דען זאטץ אויפגעשטעללט: כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין וגו׳. — דא האטטע דיעזער שפרוך אלזאָ יא איינע ריקווירקענדע קראַפט, אלס וועערען גאר ניע קדושין פאָרהאנדען געוועזען. אָב דאס געזעטץ אויך איינעם זאָלכען ריכטערליכען שפרוך איינע דערארטיגע ריקווירקענדע קראַפט ביימיסט — דאס איזט עבען זעהר צווייפעלהאַפט.)

*(א ו ם ד ע ן „פ י ג ג ע ט ל ע נ ש ע ג" ש ט ע ה ט ע ס ט ע ג ל י ך ש ל י מ ט ע ר.) דיעזער טאגע צייגטע ווערהאָוואי ביים פעסטער בירגערמייסטער-אמטע דיא שריפטליכע ערקלערונג דעם געוועזענען דעפוטירטען טשאָטאר פאָר, וואָנאך דיא 10,500 גולדען, דיא פיר איין פאָליטישעס טאגעבלאטט אלס קויציאָן נאָטהיג זינד, אויף זיינע (נעמליך אויף העררן טשאטאר׳ס) גרונדשטיקע אינטאבולירט ווערדען קאָננען. „פיגגעטלענשעג" האטטע שאָן אים פאָרהיניין איינען פריידען-לערם דאריבער געשלאגען, דאס עס איהם ענדליך געלונגען, דיא קויציאָן אויפצוטרייבען, וועסהאלב זיינעם ווייטערערשיינען קיין הינדערניס מעהר ענטגעגענשטעהט. אללײן דער גוטע ווערהאָוואי פרייטע זיך גאר צו פריה. דער בירגערמייסטער וויעז נעמליך דיעזע ערקלערונג מיט דען וואָרטען צוריק: „איך קאנן דיעזע אוס דעם גרונדע ניכט אלס קויציאָן אננעהמען, וויל זיא קיינען גרונד-בוכס-אויסצוג איבער דיא אין רעדע שטעהענדען גרונד-שטיקע ביגעלעגט האבען. מאן מוס דאך פאָר אללעם וויססען, אָב דיעזע גרונד-שטיקע 21,000 גולדען ווערטה זינד, דא דיעזעלבען נור דאנן אנגענאָממען ווערדען קאָננען, ווענן זיא צווייטאל זאָ האָהען ווערטה האבען, אלס דיא קויציאָן פאָן 10,500 גולדען אויסמאכט. דאנן איזט עס יא אויך מאָגליך, דאס אויף דיעזע גרונד-שטיקע שאָן אנדערוויטיגע שולדען אינטאבולירט זינד, אין וועלכעם פאללע זיא נאטירליך ניכט אלס קויציאָן אנגענאָממען ווערדען קאָננען. זאָלאנגע מיר דאהער דער ערפאָרדערליכע גרונד-בוכס-אויסצוג ניכט פאָרליעגט, קאנן איך דיעזע ערקלערונג ניכט ענטגעגענגעהמען!" — ווערהאָוואי מוסטע אלזאָ פאָרלייפיג מיט לאנגער נאזע אבציעהען. — איבריגענס איזט העררן טשאָטאר אין מענש, דער ביא דען פאָריגען רייכסטאגסוואהלען ניכט נור שענדליך דורכגעפאללען, זאָנדערן איזט געגען דעםזעלבען אויך איינע אונטערזוכונג וועגען „געמיינער פערליימדונג" איינגעלייטעט וואָרדען, דיא אם 29-טען דיעזעס פאָר געריכט צור אויסטראגונג געלאנגען ווירד. אין זאָלכער כאראקטער איזט עס אלזאָ, דער דעם ווערהאָוואי אין זיינען נאָטהען צו הילפע איילען מאָכטע! — פאָר ווענינען טאגען שריעב „פעסטער לאָיד": „וויר האבען דיא סוממען גענוי אנגעגעבען, דיא אין דער רעדאקציאָן דעס „פיגגעטלענשעג" פערוויירטהשאפטעט וואורדען. נון שטעללט עס זיך העראוס, דאס וויר בעציגליך דער האהע דיעזער פעראונטרייען אָדער אונטערשלאגענען סוממען ניכט גענוי אונטערריכטעט וועהרען!" — „פיגגעטלענשעג" שריעב היערויף: „נון זעהעט, מיינע העררען! דער „פעסטער לאָיד" ציעהט זעלבסט זיינע וואָרטע צוריק אונד געשטעהט עס איין, דאס עס מיט דער אנגעבליכען אונטער-

---

אלס דער פירסט דען טישעלביים ערבליקטע, וויא דיעזער זאָ איינגערענט צו איהם הערײנשטירצטע, ערבלאססטע ער פאָר שרעקען; ער פירכטעטע, דאס פאנגים מאגן פלאטצליך זיין פערהעלטניס צו איהר עפּאהרען; דאך דער פירסט פאססטע זיך באלד אונד זאגטע פריינדליך לעכעלנד: „מיין ליעבער טישעלביים! וועלכער צופאלל ברינגט זיא היערהער?"

„ווענן עס איין צופאלל איזט (זאגטע טישעלביים), זאָ איזט ער יעדענפאללס קיין גליקליכער. איך האבע מיט איהנען צו רעדען, מיין פירסט, אונד איך ווערע איהנען דאנקבאר, ווענן זיא מיך געדולדיג אנהאָרען וואָללטען."

דער פירסט אטהמעטע ערלייכטערט אויף, דא ער געזעהען, דאס ניכט איהנענד איינע אייפערזוכט אוים טישעלביים שפרעכע, אונד זאגטע דאנן: „וואָהער איהרע אייפערונג? זינד זיא פיעללייכט אין געלד-פערלעגענהייט? נון, דא בין איך פראָה, דאס איך איינמאל געלעגענהייט האבע, איהנען דאנקבאר צו זיין, אונד איהנען בעדייטענדע סוממען פאָרשטרעקען צו קאָננען."

טישעלביים בליקטע דען פירסטען בעטראָפפען אן אונד זאגטע: „וויססען זיא פאָן ניכטס? אָדער מאכען זיא זיך פאָן ניכטס וויססען? וועלכע זאָרגלאָזיגקייט אונד וועלכער לייכטזינן! עס האנדעלט זיך דא ניכט אום מיינע אנגעלעגענהייטען, זאָנדערן אום דיא איהריגען — איהרע אינטערקאָנפעסיאָנעללע באנק, אָדער וויא זיא זאָנסט הייסט, שטעהט אם פאָראבענד איינעס גראָסען קראכס. נאך איזט עס פיר זיא צייט, מיט היילער הויט דאפאָן צו קאָממען; איך קאנן איהנען דאצו פערהעלפען.""

דער פירסט לאכטע לויט אויף אונד זאגטע: „איך דאנקע איהנען, מיין ליעבער טישעלביים; זיא זינד זעהר ניטיג, אונד איך וויס איהנען דאנק פיר איהרע גוטע אבזיכט. אבער איך גלייבע קיין וואָרט פאָן אלל דעם, וואס זיא מיר דא זאגען; געשטעהען זיא נור, דאס זיא פאָן מיינער שוויגערמוטטער קאָממען. מיינע שוויגערמוטטער פערדריסט עס שאָן לאנגע, דאס איך מיך דורך מיינע געוויננברינגענדען געשעפטע מיט פיינעלשטאָק פאָן איהרעם פערמאָגען אונד איהרעם איינפלוסע אונאבהענגיג געמאכט האבע. זיא זאָללען אלזאָ דאס שטיק שפעק זיין, דאס דיא מויז ווידער אין דיא פאללע לאָקט. ניין, מיין ליעבער! זיא ווערדען מיך אויס פיינעלשטאָקס פאָרטרעפפליכעם אונטערנעהמען ניכט הערויסברינגען. איך וויס, וואס איך טהוע, אונד זייען זיא גאנץ רוהיג."

פיינעלשטאָק נאהם דיא „נייע פרייע פרעססע" אויס דער טאשע, איבערזייכטע זיא דעם פירסטען מיט דען וואָרטען: „לעזען זיא, וואס דא איבער איהרע באנק שטעהט. דאס איזט קיין בלאטט, דאס זיך אום איין פאאר גולדען קויפען לאססט, אונד עס שרייבט דאס ריכטיגע אונד דיא וואהרהייט!""

דער פירסט לאס אונד ריעף דאנן אויס: „יא, אום איין פאאר גולדען לאססט זיך דיעזעס בלאטט ניכט קויפען, אבער דאך אום איין פאאר הונדערטער. וויא שמאכפאָלל דיעזער ארטיקעל! דאראן ערקעננע איך נור דיא ערבישטערונג אונזערער געגנער. יא, דיעזע וויססען וואָהל, דאס אונזערע נייע באנק בעשטיממט איזט, זיא אין צוקונפט צו ערדריקען, אונד זיא טהון אללעס, וואס זיא קאָננען, דאמיט אונזערע גרינדונג צוזאממענפאללע!"

„אבער מיך ווערדען זיא דאך ניכט צו איהרען געגנערן צעהלען! זיא ווערדען דאך צוגעבען, דאס איך איהנען אויפריכטיג ערגעבען בין, אונד נון זאָ שוואָרע א י ך איהנען, דאס זיך איהרע באנק קיינע אכט טאגע האלטען ווירד. יעטצט זינד זיא נאָך צום שרייב-טישע אונד ערקלערען זיא איהרען ריקטריטט פאָן דיעזער באנק.""

„מיין ליעבער טישעלביים! זעהען זיא מיר אינס געזיכט! זיא זינד מיר אויפריכטיג ערגעבען: דאס איזט וואהר, אונד עבען וויל זיא מיר זאָ זעהר צוגעטהאן זינד, פערדריסט עס זיא, דאס איך מיט פיינעלשטאָק אונד ניכט מיט איהנען דיעזע באנק געגרינדעט! — איבריגענס האבע איך פיעל געלד אין דיעזער באנק שטעקען."

„איי! (זאגטע טישעלביים) פערליערען זיא דיעזעס געלד! אבער רעטטען זיא וועניגסטענס דיא עהרע איהרעס נאמענס!""

„יעטצט צייגען זיא ערסט רעכט (זאגטע דער פירסט) דאס זיא מיט מיינער מוטטער אים איינפערשטענדניססע זינד. — אינדעססען געהע איך זאָפאָרט אין דיא באנק, איך ווערדע דאָרט מיט פיינעלשטאָק רעדען, אונד וויר וואָללען מאסרעגעלן ערגרייפען, אום געגען דיא צייטונגען איינען פרעסספראָצעס אנצושטרענגען, וועלכע פערליימדערישע נאכריכטען געגען אונזערע באנק פערברייטען."

„גוט! (זאגטע טישעלביים) געהען זיא צו פיינעלשטאָק; אבער בעשווארען זיא איהן, דאס ער איהנען אויפריכטיג זיינע מיינונג איבער דען שטאנד דיעזער באנק מיטטהיילען זאָלל, אונד ווענן ער נאך איינען פונקען עהרליכקייט אין זיך האט, זאָ ווירד ער איהנען געוויס דיא וואהרהייט זאגען!" —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

וויא רוסלאנד דאגעגען איינוועגדונגען ערהעבען דירפטע, דאס וויר אונס פעסטונגען ערריכטען. — אינדעססען וויעדערהאָלע איך מיינע איבערצייגונג, וועלכע דאהין געהט, דאס ניכט נור דער רוסישע קאיזער פ ע ר ז אָ נ ל י ך, זאָנדערן אויך זיינע רעגיערונג ניכט אן איינען קריעג דענקט. אונד איך האָפפע, דאס זיך מיט דער צייט אויך דאס רוסישע פאָלק מיט אונס בעפריינדען ווירד!"

אויך דיעזע אנטוואָרט דעם מיניסטערס קאלנאָקי וואורדע מיט בעגייסטערטעם „עליען-רופען" אויפגענאָממען, אונד דאמיט וואר דיעזע דעלעגאציאָנס-זיטצונג צו ענדע.

נון מאָגען אונזערע לעזער אורטהיילען, אָב דיעזע „האָהע פאָליטיק" יעהרליך 118 מילליאָנען ווערטה איזט. פאָן אלל דיעזער האָהען פאָליטיק ענטנעהמען וויר נור זאָ פיעל, דאס אונזער גראָססער, טהיירער קריעגסשטאנד נור וועגען רוסלאנד אללײן עקסיסטירט. אויך דאס בינדניס מיט דייטשלאנד איזט נור געגען דאס קריעגס-לוסטיגע רוסלאנד געריכטעט, דאמיט רוסלאנד זעהע, דאס עס איין וואָהלגערישטעטעס עסטערדייך-אונגארן, פעראייניגט מיט דעם וואָהלגערישטעטען דייטשלאנד, געגען זיינע קריעגסלוסט האבע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (נאָך איינינע פ ו נ ק ט ע א ו י ס ד ע ם ל ע ב ע ן מ אָ נ ט ע פ י אָ ר ע ס.) איין יידיש-ענגלישעס בלאטט שרייבט: עס איזט פאָן האָבסטעם אינטערעססע, הערפאָרצוהעבען, דאס מאָנטעפיאָרע איבעראלל, וואָ ער ערשיען, בעוואונדערונג אונד פערטרויען פיר זיינע פערזאָן ערוועקטע. בעקאננטליך וואר דערזעלבע יא אים יאהרע 1840 אין עגיפטען, אום פיר דיא אין דמשק וועגען איינער בלוט-בעשולדיגונג איינגעקערקערטען יודען טהעטיג צו זיין. דאס דיעזע רייזע פאָן שאָנסטעם ערפאָלגע בעגלייטעט וואר, איזט יעדעם בעקאננט. מינדער בעקאננט דירפטע אונדעם פאָלגענדע טהאטזאכע זיין. עטווא 17 יאהרע שפעטער בעפאנד זיך מאָנטעפיאָרע נייערדינגס אים אינטערעססע זיינער יידישען גלויבענסגענאָססען אין עגיפטען. דער וויצעקאָניג איבערגאב איהם אבער ביא דיעזער געלעגענהייט זיינען איינציגען 13-יעהריגען זאָהן, אום איהן נאָך לאָנדאָן צו בריינגען אונד דאָרט פיר דעססען ערציעהונג צו זאָרגען. — פאָר טויזענדען פאָן יאהרען האט מאָזעס (משה רבנו) זיינע ערציעהונג אים הויזע איינעס עגיפטישען קאָניגס ערהאלטען, אונד נון ערהיעלט דער זאָהן איינעס אנדערען עגיפטישען קאָניגס זיינע ערציעהונג ווידער אים הויזע איינעס מאָזעס, נעמליך אים הויזע אונד אונטער לייטונג דעם משה מאָנטעפיאָרע. — האָפפענטליך ווירד דיעזער „נייע פרעה", דער אים הויזע איינעס עדעלזיננינגען יודען ערצאָגען וואורדע, קיין זאָלכער יודענפיינד זיין, וויא זיין אור-אור-אור-גראָסספאטער געוועזען, דער זיינע יודענפיינדליכקייט אין דען וועללען דעם מעערעס געביסט האט! — איינעם היעזיגען בלאטטע ווירד אויס לאָנדאָן טעלעגראפירט: אם טאגע, אן וועלכעם מאָנטעפיאָרע אין דאס 100 לעבענסיאהר טראט, האטטען איינע אבטהיילונג דער פאָסט אונד איינע אבטהיילונג דעם טעלעגראפענאמטעס דיא הענדע פאָלל צו טהון מיט דען פיעלען בעגליקווינשונגס-אדרעססען אונד גראטולאציאָנס-דעפעשען, דיא אויס אללען ווינקעלן דער וועלט פיר דען געפייערטען מאנן אנלאנגטען. אבער אויך שפענדען פאָן בלומען אונד זעלטענען פריכטען קאמען מיט דער אייזענבאהן אן, וועלע גאנצע וואַגענלאדונגען בילדעטען. זעהר ערפרייט וואורדע סיר מאָנטעפיאָרע דורך איין אייגענהענדיגעס בעגליקווינשונגס-שרייבען זייטענס דעם ענגלישען קראָנפרינצען. — דיא ערסטע בעקאננטשאפט מאָנטעפיאָרעס מיט דער געגענווערטיגען ענגלישען קאָניגין וויקטאָריא ריהרט נאָך אויס דעם יאהרע 1834 הער, אלס דיעזע נאָך פרינצעססין וואר אונד מיט איהרער מוטטער, דער הערצאָגין פאָן קענט, אין ראמסגאטע (יענע פאָרשטאדט לאָנדאָנס, וואָ דער פאלאסט מאָנטעפיאָרעס זיך בעפינדעט) לענגערע צייט פערווײלטע. דיא האָהען דאמען בעזוכטען ניכט גערנע דיא אָפפענטליכען פראָמענאדען דעם געדרענגעס וועגען. דא שטעללטע איהנען מאָנטעפיאָרע זיינען אייגענען פראכט-גארטען צור פערפיגונג. דיעזער אנטראג וואורדע מיט פיעלעם דאנקע אנגענאָממען. — אלס דיא האָהען דאמען דאס ערסטעמאל ערשיענען וואַרען, אום דיעזען גארטען צו בעטרעטען, וואורדען זיא פאָן מאָנטעפיאָרע דאדורך איבעראשט, דאס ער איהנען איינען פראכטפאָללען גאָלדענען שליססעל איבערדייכטע, דען ער אייגענס פיר דיא האָהען דאמען אנפערטיגען ליעס, דאמיט זיא זאָ אָפט עס איהנען בעליעבט אין זיינעם גארטען איהרע שפאציערגענגע אונטערנעהמען קאָננען. — דיעזער „גאָלדענע שליססעל" האט אים לויפע דער צייט פיר מאָנטעפיאָרע אונד דיא יודענהייט איבערהויפט רעכט „גאָלדענע פריכטע" געטראגען. איזט עס דאָך בעקאננט, דאס אלס מאָנטעפיאָרע אים יאהרע 1840 נאָך עגיפטען אבררייזען וואָללטע, אום פיר דיא יודען אין דמשק צו ווירקען, דיא קאָניגין וויקטאָריא איהם צו דיעזעם צוועקע איהר „אייגענעס שיף" צור פערפיגונג שטעללטע. דיעזע טהאטזאכע אללײן גענינטע, אום דיא דאמאלס אויפגערעגטע אָפפענטליכע מיינונג צו גונסטען דער אנגעקלאגטען יודען אומצושטימען.

* (דער בעריהמטע באראָן הירש.) דער בערייטס פיר זיינע גלויבענסגענאָססען פיעלע מילליאָנען געאָפפערט, האט פערזאָנליך איינע רייזע נאָך ירושלים אונטערנאָממען. אם 3-טען פאָריגען מאָנאטס וואר ער אין קאָנסטאנטינאָפעל אנגעלאנגט, אונד שאָן אם 4-טען דיעזעס האטטע ער איינע אויסעראָרדענטליכע אודיענץ ביים סולטאן, אום ביא זיינער מאַיעסטעט פיר דיא פערבעססערונג דער לאגע אונזערער גלויבענסגענאָססען אים הייליגען לאנדע זיך צו פערווענדען. בעקאננטליך האט באראָן הירש דען ביא דער טירקישען אייזענבאהנען איבערנאָממען אונד אויך גליקליך צו ענדע געפיהרט. דערזעלבע האט דאהער ביים סולטאן גראָססען איינפלוס. מאן פערשפריכט זיך דענן אויך פאָן זיינער פאלעסטינא-רייזע זעהר פיעל גוטעס פיר דיא יודען אים הייליגען לאנדע.

* (איבער דען צווייקאמפף באטטהיאני-ראָזענבערג) ווירד אויס טעמעשוואר פאָם 26-טען דיעזעס געמעלדעט: דר' ראָזענבערג וואורדע הייטע פאָן 9 אוהר ביז האלב 2 אוהר נאכמיטטאגס אונאונטערבראָכען פערהאָרט. ראָזענבערג געשטאנד אללעס; ער שטעללטע דורכאויס ניכט אין אבערדע, דאס ער עס געוועזען, דער דען גראפען באטטהיאני אין איינעם דועלל געטאָדטעט האט. מערקווירדיג היעביא איזט, דאס ראָזענבערג דיא אורזאכע דיעזעס אונגליקליכען דועללעס דורכאויס ניכט מיטטהיילען וואָללטע. עס צייגט דיעס פאָן איינעם זעהר עדלען זיננע דעס דר' ראָזענבערג, דאס ער דיא געשיכטע ניכט ערצעהלט, אום דיא איללאָנא שאָסבערגער ניכט אָפפענטליך צו בלאמירען, דיא זיך ערסט מיט איהם נאָך „יידישעם ריטוס" טרויען ליעס, דאנן זיך טויפען ליעס, אום מיט דעם גראפען באטטהיאני איינע צווייטע עהע נאָך „קאטהאָלישעם ריטוס" איינגעהען צו קאָננען. דיעזע דארשטעללונג דער ווירקליכען טהאטזאכע ווירדע אללענפאללס איינען שאטטען ווערפען אויף דען כאראקטער דער איללאָנא שאָסבערגער, וועסהאלב דר' ראָזענבערג דאס גאנצע צו פערשווייגען זוכטע, אבגלייך דיעס פיר איהן ביים ריכטער פאָן גראָססעם נוטצען געוועזען וועררע! עס איזט יא איין גראָססער אונטערשיעד, אָב ראָזענבערג אָהנע אנגאבע דער אורזאכע דען גראפען באטטהיאני אים דועלל געטאָדטעט, אָדער אָב ער דיעס ד ע ס ה א ל ב געטהאן, וויל דער יונגע גראף איינע פערזאָן געהייראטעט האט, דיא ראָזענבערג פיר ז י י נ ע פ ר ו י א בעטראכטעטע! — אללײן דער אונטערזוכונגס-ריכטער, דעם דאָך דיא אורזאכע דעס דועללס צור גענינע בעקאננט וואר, וואָללטע דורכאויס אים ראָזענבערג אויך דיעסבעציגליך אין געשטענדניס הערויסברינגען; ער ריכ-

---

פאָליעטאָן.

א י י נ ע מ י ש - ע ה ע.

(25-טע פאָרטזעטצונג.)

דאָך מאדאמע אָפפענהיים פירכטעטע, איהרער קראנקען מאָכטער דיעזע ענטדעקונג צו מאכען אונד בעשלאָס, פאָרלייפיג דיא ווייטערע ענטוויקעלונג דיעזער פערהעלטניססע אבצוואַרטען.

פּיליגע ווידער וואוסטע נור צו גוט, אין וועלכע געפעהרליכע שפעקולאציאָן איהר מאנן זיך געשטירצט אונד דאס ער זיין לעבענס-פערהעלטניס מיט פאנני נאָך אימטער פאָרטזעטצע. דאָך געטרויטע זיא זיך ניכט, דאס איהרער מוטטער צו זאגען — אונד עבען דאדורך, דאס דיעזע ביידען פרויען אללעס וואוסטען אונד זיך געגענזייטיג ניכטס מיטטהיילען וואָללטען — קאָננטע דער פירסט אונגעשטאָרט זיינע זאכען פאָרטזעטצען.

איינעם טאגעס וואַרען אן אללען שטראססען-עקען וויענס גראָסע פלאקאטע איינגעשלאגען, וועלכע דיא גריינדונג איינער גראָסארטיגען אינטערקאָנפעססיאָנעללען באנק פערקינדיגטען אונד אויף דיעזען פלאקאטען וואַרען אינטערשריעבען: פירסט קאָזינסקי אלס פרעזעס, אונד מעהרערע הערפאָרראגענדע נאָמען אלס פערוואלטונגס-רעטהע. דיא נייע באנק וואורדע דא זעהר בעריהמט אונד אלס האָכסט געווינבריינגענד בעצייכנעט. עס וואורדע דא אויסגערעכנעט, וויא דיא טהיילנעהמער אונד אקציען-בעזיטצער דיעזער באנק איהר געלד פערפיעלפאכען קאָננען. פיעלע לייטע, דיא איין פאאר גולדען ערשפארט האטטען, איילטען הערביא, אום איהרע געלדער אין דיעזער באנק אנצולעגען, דאָך האטטע פיינעלשטאָק דען פעהלער בעגאנגען, דיא גראָססען וואָרטפיהרער אויף דער בערזע פאָן דער בעטהיילונג אן דיעזער באנק אויסצושליעססען, אונד זאָמיט האטטע ער זיך אים פאָראויס פיינדע פערשאפט. אבער דיא איבריגען לייטע שענקטען דיעזער נייען באנק, אן דערען שפיטצע פירסט קאָזינסקי שטאנד, אונבעשרענקטעס פערטרויען. דיענער אונד קאָבינגען בראכטען איהרע ערשפארניססע הערביא. אין איינינען צייטונגען ליעס פיינעלשטאָק רעקלאמע (אנעמפפעהלונגען) פיר דיעזע באנק מאכען, דאָך דיא הויפטוואָרטפיהרער אן דער בערזע בעמיהטען זיך, דיא גראָססען קאפיטאליסטען פאָן דער בעטהיילונג אן דיעזער באנק פערנע צו האלטען. זיא ליעסען ווידער אין אנדערען צייטונגען געגען דיעזע באנק שרייבען אונד שפרענגטען נאָך היעצו אויס: קאָזינסקי זייא איין פאָלנישער פירסט אונד וואָללע נור מיט דיעזער באנק פיעלע סוממען צור בעפרייאונג פאָלענס צוזאממענבריינגען.

דאָך פיינעלשטאָק וואר ניכט דער מאנן, דער זיך זאָ לייכט נעפאנגען ניבט: ער מאכטע דיא אייסערסטען אנשטרענגונגען, אום זיין געשעפט אין דיא האָהע צו בריינגען; ער ליעס דורך פיעלע זיינער לייטע איינע גראָססע אנצאהל פאָן דען אקציען דיעזער באנק אויף דער בערזע איינקויפען, אונד וועגען דיעזער גראָססען נאכפראגע שטיעג זאָפאָרט דער קורז דער אקציען.

דאס צוטרויען דעם פירסטען צו פיינעלשטאָק וואורדע נאָך מעהר בעפעסטיגט; דער פירסט בעטראכטעטע זיך בערייטס אלס דען רייכסטען מאנן וויענס. ער גאב זיך ניכט איינמאל מעהר דיא מיהע, זיך זיינער פרויא געגענאיבער צו פערשטעללען, אונד בעהאנדעלטע זיא גאנץ גלייכגילטיג. דען נאכמיטטאג פערבראכטע ער מיט פאנני אין דער נעהיימען וואָהנונג אונד טייטעלבוים האטטע וועגען דער פיעלען געשעפטע קיינע צייט, זיך אום זיינע פרויא פיעל צו קיממערן. —

דער פירסט פאססטע בערייטס דען פלאן, זיך פיעלע מילליאָנען צו זאממעלן, דאנן זיינע פרויא זיטצען צו לאססען, אום דעסטאָ פרייער מיט פאנני לעבען צו קאָננען. פיר פאנני וואר איהר מאנן אין געגענשטאנד דעס אבשייעס, זיא קאָננטע דען פערהאססטען געדאנקען ניכט ערטראגען, יעדען אבענד צו איהרעם מאננע צוריקקעהרען צו מיססען.

דיא פיינדע פיינעלשטאָקס וואַרען אבער אונערמידליך טהעטיג, אין דען צייטונגען געגען דאס שווינדעלהאפטע דיעזער באנק שרייבען צו לאססען; דער קורז דער אקציען בעגאנן צו פאללען, אונד נון איילטען אללע דיענער אונד קאָבינגען, וועלכע דורך דיא צייטונגען אין פורכט געיאגט וואורדען, אום איהרע אקציען צו פערקויפען; דאס אויסגעבאָט, דער אויספערקויף, וואר זאָ אונגעהייער גראָס, דאס דיא קורזע דיעזער אקציען נאָך טיעפער הערונטערגעדריקט וואורדען — דער „קראך" דיעזער באנק וואר בעפאָרשטעהענד.

פרויא אָפפענהיים ערשראק. וואס זיא געפירכטעט, טראף איין: זיא וואוסטע, דאס איהר פירסטליכער שוויעגערזאָהן באלד אלס פרעזעס איינער שווינדעלהאפטען אונד פערקראכטען באנק פערשריען אונד בעשימפפט ווערדען ווירד; דאביא אהנטע זיא אויך, דאס דער פירסט דאדורך אין שולדען פאָן פיעלען מילליאָנען שטירצען ווירד — אונד זיא בעשוואָר דען טייטעלבוים, אללע זיינע איבעררעדונגס-קינסטע ביים פירסטען אנצווענדען, דאמיט ער זאָפאָרט צוריקטרעטע.